ושמואל אמר לחיוב. תימה היכי מ"ל לחיוב דאם כן הויא ברייתא זו ואין צ"ל זו: **מאי** לאו עונש דממון. תימה בממון מה שייך לומר לא עבד אלא ג"כ הזהיר דבשלמא בעונש שבועה דהיינו קרבן שייך דבפסח ומילה ליכא קרבן משום דלית בהו לאו אע"ג דאיכא כרת[א]: **כאן** שהודה כאן שבאו עדים. ואיצטריך שתי אזהרות משום דעונשין אין שוין דבהודה שייך חומש ואשם ובעדים לא שייך אלא חיוב עונשין ומיהו תימה אמאי קאמר בריש מוכחש עונש שמענו ובסיפא אומר מונשבע על שקר דכיון דלא מייירי אלא לאחר שבועה תרוייהו ה"ל למימר מונשבע על שקר: **אחד** שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון. וא"ת אמאי לא אשיב שבועת מלוה וי"ל משום דשבועה במלוה לא כתיב אלא מפקדון אמאי: איתיביה

נשבע עליו מהו מי אמרינן כיון דאי מיגנב בעי שלומי ליה ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהת הא מנח ועפרא בעלמא הוא ולא כפר ליה ממונא מילתא דאיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרבה דאמר רבה [א]שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך שומר חנם אני עליו חייב שהרי פטר עצמו מגניבה ואבידה [ב]שומר שכר אני עליו חייב שהרי פטר עצמו משבורה ומתה [ג]שואל אני עליו חייב שהרי פטר עצמו ממתה מחמת מלאכה אלמא אע"ג דהא קאים כיון דאי מיגניב ממונא קא כפר השתא נמי ממונא קא כפר הכא נמי אף על גב דעפרא בעלמא הוא כיון דאי מיגניב בעי שלומי ליה ממונא מעליא השתא נמי ממונא קא כפר ליה יתיב (ד) רבא וקאמר להא שמעתא איתיביה רב עמרם לרבא [ד]וכחש בה פרט למודה בעיקר כיצד שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה אביך מכרו לי אביך נתנו לי במתנה אחר פרתי רץ מאליו בא אצלי תועה בדרך מצאתיו שומר חנם אני עליו שומר שכר אני עליו שואל אני עליו ונשבע והודה יכול יהא חייב תלמוד לומר וכחש בה [ה]פרט למודה בעיקר א"ל תדורא כי תניא ההיא [ה]דקאמר ליה הילך כי קאמינא דקיימא באגם אתה מכרתו לי מאי מודה בעיקר איכא לא צריכא דא"ל [ו]לא נתתי לך דמי שקיל תורך וזיל אתה נתתו לי אביך נתנו לי מאי מודה בעיקר איכא דאמר ליה על מנת דעבידנא לך נייח דנפשא ולא עבדי לך שקיל תורך וזיל תועה בדרך מצאתיו לימא איבעי לך לאהדוריה לי אמר אבוה דשמואל [ז]באומר שבועה אבידה מצאתי ולא הייתי יודע שהיא שלך שאחזירנה לך תניא אמר בן עזאי ג' שבועות הן הכיר בה ולא במוצאה במוצאה ולא בה לא בה ולא במוצאה לא בה ולא במוצאה קושטא אשתבע אימא בה ובמוצאה למאי הלכתא רב אמי אמר רבי חנינא לפטור ושמואל אמר לחיוב ובפלוגתא דהני תנאי דתניא (ח) [ח]המשביע עד אחד פטור ורבי אלעזר בר' שמעון מחייב במאי קא מיפלגי מר סבר [ט]דבר הגורם לממון כממון דמי ומר סבר לאו כממון דמי אמר רב ששת [י]הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן וחייב באונסין ותנא תונא וכחש בה למדנו עונש אזהרה מנין תלמוד לומר [ב]לא תכחשו מאי לאו לעונש ממון לא לעונש שבועה הא מדקתני סיפא (ג) ואישתבע מכלל דרישא דלא אישתבע דקתני סיפא ונשבע על שקר למדנו עונש אזהרה מנין ת"ל לא תשקרו ומדסיפא דאישתבע רישא דלא אישתבע אמרי אידי ואידי דאישתבע כאן שהודה כאן שבאו עדים אתו עדים חייב באונסין אודויי אודי חייב בקרן וחומש ואשם: מתיב רמי בר חמא [ג]ושכנגדו חשוד על השבועה כיצד 'אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא ואם איתא [ב]בכפירה הוא דאיפסיל ליה אמרי [ל]הכא במאי עסקינן דקאי באגם דלאו כפירה הוא דסבר אשתמיטנא ליה אדאזילנא ומייתינא ליה תדע [ד]דאמר רב אידי בר אבין [ב]הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון

נשבע ומכאן ואילך אין לו דין דשומר חנם אלא חייב באונסים אם יאנס: **וכחש בה למדנו לעונש.** דכתיב בתריה והשיב את הגזילה אלמא קמה ליה ברשותיה משעת וכחש עד דעביד השבה וחזו עונשה: ה"ג **מאי לאו עונש דפירה.** כלומר עונש דמאי לאו דאיעניש אכפירה אף על גב דלא אלא אשבועה: **לא עונש שבועה.** דכתיב בתריה חומש ואשם: **ת"ל לא תשקרו.** דהיינו אזהרת שבועת שקר דסמיך ליה לא תשבעו בשמי לשקר ומלא תשקרו נפקא לן דבשבועת כפירת ממון משמעי כדכתיב אים בעמיתו כמו וכחש בעמיתו בפקדון: **הא שהודה.** בסיפא כשהודה שם חומש ואשם: **ושכנגדו חשוד.** במסכת שבועות (דף מד:) גבי תלו נשבעין וטוטלין דזה אחד מהן מי שהיה לו חבירו חייב שבועה והוא חשוד על השבועה שנמצא שקרן בשבועתו שכנגדו נשבע וטוטל: **אחד.** שנחשד על שבועת העדות: **ואחד.** ג) שנשבע על שבועת הפקדון שראיתיהו שנשבע לשקר ואפילו לא נחשד אלא לשבועת שוא שאין בה כפירת ממון ורע לשמים הוא ולא רע לבריות נפסל לשבועת ממון: **ואם איתא.** לדבר שאת דמשעת כפירתו נעשה גזלן למה לי למתניה גבי הגך דמשמע דלא אפסיל עד שעת שבועה כי הגך הא משעת כפירה אפסיל ליה משום דהוי גזלן: **דקאי באגם.** וכי אמר רב ששת כגון דאמרי מקדי דכי כפר ליה בידיה נקט ליה ד) (מדע) דהיכא דאיכא למימר לאשתמוטי איכוין עד דמייתי ליה לא מפסיל בלא שבועה: **דאמר רב אידי הכופר במלוה.** ולא נשבע ובאו עדים כשר לעדות דמלוה להוצאה ניתנה ואינה עכשיו בידו ורוצה לחזותו עד שתשיג ידו: בפקדון

עין משפט נר מצוה

קלט א מיי' פ"ח מהל' שבועות הלכה ח:
קמ ב ג מיי' שם הלכה ט:
קמא ד ה ו ז מיי' שם הלכ' י' והלכ' יא:
קמב ח מיי' שם פ"י הלכה ה:
קמג ט מיי' פ"ג מהל' גזילה הלכה יד סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' רלד סעיף ג [וכ' אלפס כאן וכנ"מ פ"א דף קג. וכפ"ג דף עט.]:
קמד י מיי' פ"ב מהל' טוען ונטען הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' לב סעיף ב:
קמה כ ל מ טוש"ע שם סעיף ד עיין בנ"י:

מוסף רש"י

תדורא. משועמס (ב"מ כ: לגירסת תורדא) שוטה בהול (זבחים כה:) לשון אחר עגל (כריתות יח:). **המשביע עד אחד.** וכפר, פטור. הטעם מקרבן שבועת העדות (שבועות לב.). **ושכנגדו חשוד על השבועה.** התובע שהתבע שכנגדו חשוד על השבועה ומתחייב התובע שבועה מן התורה ע"י הודאה במקצת נשבע התובע וטוטל (שבועות מד:). **אחד שבועת העדות כו'.** כין שנחשד על שבועת העדות, כין שנחשד על שבועת הפקדון שכפר ונשבע על שקר, ואפילו נחשד על שבועת שוא, שהוא רע לשמים עליה ולא לבריות, אעפ"כ הוא נפסל על ידה לשבועה (שם מה.). **הכופר במלוה.** כין על כולה כין על מקצת, ובאו עדים והעידוהו עד אלא נשבע, כשר לעדות. ולא אמרינן גזלן הוא והכופר אמרה אל תשת רשע עד, דכיון דמלוה להוצאה ניתנה דלמא צריך להוציאה ופבר עד דהוה לי זחי ופרענא ליה ואי מודיעת ליה השתא יתבעני מיד (ב"מ ד.) ולא אמרן משיך אממונא הוא אלא אשתמוטי קמשתמיט ליה משום דמלוה להוצאה ניתנה ואין עכשיו בידו ממה לפרוע (שבועות מ:).

רבינו חננאל

[אמ' רב אידי בר אבין אמ' רב] חסדא דאמ' הכופר במלוה כשר לעדות,

---

מסורת הש"ס

א) שבועות לב., ב) [לעיל עא: לא: פסחים ה: וש"נ], ג) שבועות מד:, ד) שבועות מ: ב"מ ד. ה: [ע"ש], ו) ס"א כ"ש בה ומגלאה, ז) ס"א, ח) ס"א, ט) ל"ל שנחשד, י) רש"ל מוחק זה,

תורה אור השלם

1. אוֹ מְצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר עַל אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֵנָּה: ויקרא ה כב
2. לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא תְכַחֲשׁוּ וְלֹא תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ: ויקרא יט יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב רבה וקאמר וכו' רב עמרם לרבה: (ב) שם מדקתני סיפא דאישתבע:

מוסף תוס'

א. [וכן] בענוש גוף אמרו (סנהדרין נו ע"ב) לא ענש אא"כ הזהיר אבל ממון מנין. רשב"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בפקדון פסול לעדות. ומוקמינן לה בריש שניס לוחזין[1] כגון דאמרי אהדי דההיא שעתא דכפר ליה נקיט בידיה ומפסיל אף ע"ג דלא אשתבע דאי באשתבע מה לי מלוה מה לי פקדון: **שבועה קונה.** קס"ד להתחייב בתושבים משעה שנשבע לשקר קאמר: **ואינעיא אימא שבועה קונה.** דקאמר אילפא לגמרי קאמר דמו לא משלם כדרב הונא: **דלהולאה ניתנה.** ובעיא משלומין ואיכא למימר דבשבועה אפטר ליה מתשלומין כדכתיב ולא ישלם: **אבל פקדון בראוייה דמריה קאי.** ואין כאן ולא ישלם דהא כל היכא דאיתיה דמריה הוא: **בפקדון כתיב.** גבי שומר שכר: **הא שמעתא.** דרב הונא: **משלם את הקרן.** וכפל לא דאין כפל אלא בטוען נגנב וחומש ואשם ממי לא שייכי אלא כשהודה דכתיב בגזל הגר והתוודו[2]: **הודה מעצמו.** לאחר שבועה. קתני מיהא ריש משלם קרן על ידי עדים וקשיא לרב דאמר כיון שנשבע לא ישלם אפי' בא עדים. ומסיפא לא פריך דבהודה לא קאמר רב דהא כתיב[3] והשיב את הגזלה ונשבע והודה משמעי קרא: **חוץ לב"ד.** לא אלימא שבועה לאפקועי ממונא: **לא נקפץ.** בריש דקתני משלם כשקפץ זה והשביעו קודם שחייבוהו בית דין וכי קאמר רב אלא קפץ והדיינין השביעוהו וקנייה לותה[4] שבועה דקרא בשבועת הדיינין כתיב. ואע"ג דסיפא לא מתוקמא בקפץ דקתני כפל וכפל לא איתי' אלא בשבועת הדיינין מ"מ ריש בקפץ ויתא ליה לאוקמי בתרי גווי ובחד דוכתא ולא לאוקמי בשני מקומות. וסיפא לא קשיא ליה לרב דאע"ג דקתני משלם כפל לאחר שבועה וכל שכן קרן דמודה רב בטוען טענת גנב כדלקמן בשמעתין דשבועה דקא מחייב ליה כפל לא מקנייה ליה קרנא: **משכוני נפשך.** לבא במקומו למרן קושיות ולהעמיד דבריו: **נשבעין ולא משלמין.** הנתבע ישבע ויפטר ולא ישבע התובע ליטול: **חייב על כל אחת ואחת.** חומש ואשם: **הואיל ויכול לחזור ולהודות.** ומגלא דבכולן כופר ממון: **השביע עליו קמני.** ומדלא תני השביעו שמע מינה על ידי דיינין הטיל עליו שבועה וקיבל על כרחו. וקתני יכול לחזור ולהודות אלמא אכתי ממונא אית ליה גביה: **לגדדין קמני השביעו עליו חוץ לב"ד.** דאע"ג דחייבוהו ב"ד שבועה כיון דמחוץ לב"ד השביעו לא קנייה וכפני ב"ד דקתני לא אהשביע עליו קאי: **אם עד שלא נאו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם.** ולא כפל לאין משלם קנס על פי עצמו: **משלם כפל ואשם.** אבל חומש לא דחומשו עולה לו בכפלו כדאמרינן בפרק מרובה (לעיל דף סה.). אלמא בין נשבע ובאו עדים בין נשבע והודה חייב: **אלא אמר רבא.** לא תסייה לתיובתיה דרב המנונא לגדדין דיכול לחזור ולהודות ולאו תיובתא הוא לרב הונא דכיון דהודה לא קאמר רב דכל הודה לא שנא טוען טענת גנב ונשבע והודה ולא שנא טוען טענת אבד ונשבע והודה לא אמר רב דפטור: **דהא כתיב והשודה.** בגזל הגר כתיב (במדבר ה) ונשבע דהא קרן וחומש כתיב: **וטוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב.** דכפל כי כתיב בהכי כתיב בנשבע ובאו עדים כדאמר בפרק מרובה (לעיל סג.): **אמרה נשמעתא.** להא דרבא דאמר כל הודה לא אמר רב: **רב המנונא תלמידו דרב הוא.** דקיימא לן אמרי בי רב רב המנונא בפ"ק דסנהדרין (דף יח.) ואי לאו דידע דאפילו בהודה פטר רב לא הוה מותיב ליה מהואיל ויכול לחזור ולהודות: **אי**

בפקדון פסול לעדות והאמר אילפא שבועה קונה שבועה היא דקניא אבל כפירה לא קניא הכא נמי דקיימא באגם ואיבעית אימא מאי שבועה קונה כדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב [a]מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואח"כ באו עדים פטור שנאמר [1]ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון גופא אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון [b] אמר רבא מסתברא מילתיה דרב במלוה דלהוצאה ניתנה אבל פקדון ברשותיה דמריה קאי והאלהים אמר רב אפילו בפקדון דכי כתיב קרא בפקדון כתיב יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אחא בר מניומי לרב נחמן [c]היכן פקדוני א"ל אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן [d] הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם וא"ל אי הכי אימא סיפא היכן פקדוני אמר עסקינן כגון דנשבע חוץ לב"ד א"ל אי הכי אימא רישא דעתך חוץ לב"ד מי איכא כפל א"ל יכילנא לשנויי לך רישא חוץ לבית דין וסיפא בבית דין [e]מיהו שינויא דחיקא לא משנינן לך אידי ואידי בבית דין ולא קשיא כאן בקפץ כאן בשלא קפץ א"ל רמי בר חמא לרב נחמן מכדי דרב [f]לא סבירא לך משכוני נפשך אדרב למה לך אמר ליה לפרושה לדרב דרב הכי מתרץ לה למתניתין והא רב קרא קאמר אמרי קרא [g]לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע מתיב רב המנונא [h]השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת ואמר ר' שמעון מה טעם הואיל ויכול לחזור ולהודות והכא קפץ לא מצית אמרת השביע עליו קתני חוץ לב"ד לא מצית אמרת בפני ב"ד קתני הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני השביע עליו חוץ לבית דין ובב"ד קפץ מתיב רבא [i]בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם והכא חוץ לב"ד וקפץ לא מצית אמרת כפל קתני אלא אמר רבא כל הודה לא שנא טוען טענת אבד ולא שנא טוען טענת גנב (נמי) לא אמר רב דהא כתיב והתודה דבעי שלומי קרן וחומש טוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב דהא כתיב תשלומי כפל כי קאמר [j] כגון שטוען טענת אבד ונשבע ולא הודה ובאו עדים אזל רב גמדא ואמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה השתא ומה רב המנונא תלמידיה דרב וידע דאמר רב הודה וקמותיב הודה ואת אמרת הודה לא אמר רב אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי רב המנונא הכי קא קשיא ליה

מריש והעדים מעידין כו' ולא מסיפא ואין נראה דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מחלק בין הודה לכתיב בגזל הגר ואע"ג דבשבועה והודאה כתיב חומש רב הוה מוקי לקרא בקפץ ונשבע דחומש ואשם מחייב אף אשבועת עצמו אבל בנשבע ע"פ ב"ד והודה בעי למימר רב דפטור דאשבועת ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם[3]: **כאן** שקפץ. תימה אם כן אמאי נקט בריש טוען טענת אבד אפי' בטוען טענת גנב ה"מ למנקט דלא מחייב כפל כיון שקפץ: **קפץ לא מצית אמרת דהשביע עליו קתני.** ותימה דלעיל קתני משכוניך אי ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו משמע ע"י ב"ד אבל משכוניך אי משמע שקפץ והשביעו[7]:

ולישני

אחיביה רב אחא בר מניומי. פי' בקונטרס דלא פריך אלא דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מחלק בין הודה לכתיב בגזל הגר ואע"ג דבשבועה והודאה כתיב חומש רב הוה מוקי לקרא בקפץ ונשבע דחומש ואשם מחייב אף אשבועת עצמו אבל בנשבע ע"פ ב"ד והודה בעי למימר רב דפטור דאשבועת ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם[3]: **כאן** שקפץ. תימה אם כן אמאי נקט בריש טוען טענת אבד אפי' בטוען טענת גנב ה"מ למנקט דלא מחייב כפל כיון שקפץ: **קפץ לא מצית אמרת דהשביע עליו קתני.** ותימה דלעיל קתני משכוניך אי ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו משמע ע"י ב"ד אבל משכוניך אי משמע שקפץ והשביעו[7]:

ולישני

[a] (לעיל סג.) לקמן קס: שבועות מט., ב) [לעיל מג. כתובות מב:], ג) שבועות מה., ד) שם לו:, ה) לעיל סה. שבועות לז:, ו) [ב"מ ה:], ז) [במדבר ה], ח) [ויקרא ה], ט) בס"א: דאותה,

תורה אור השלם

1. שְׁבֻעַת יְיָ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם:

שמות כב י

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי קאמר רב כגון שטוען:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא מילתיה דרב. נ"ל דף יג ע"ב וש"נ: שם הודה מעצמו. עיין לקמן דף קס ע"א תוס' ד"ה וכאו עדים:

רבינו חננאל

לפיקדון פסול. והאמ' אילפא שבועה קונה, ולא כפירה ופריק הכא נמי דקאיי באגם]. ומיסתברא דהא דאמ' רב ששת הכפר בפיקדון מנה לי בידך והלה אומ' אין לך בידי כלום פסול היכא דאיכא שהדי דהוה איתיה לפקדון בידיה או בביתיה וכפר ביה. אמ' רב הונא אמ' רב מנה לי בידך אן[ן] לך בידי כלום ונשבע בבית דין ואחר כך באו עדים פטור שנ' (שמות כב, י) ולקח בעליו ולא ישלם, כיון שקיבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון. אוקימנה להא דרב אמלוה ואפילו אפקדון. **יתיב רב** נחמן וקאמ' **לה להא** שמעתא דרב ואותביה הא דתנן (לקמן קח. ב) איכן פקדוני ואמ' לו אבד משביעך אני ואמ' אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן, ופריק בשנשבע חוץ לבית [ד]ין. ואקשא עליה מסיפא דקא תאני והעדים מעידין שגנבו משלם תשלומי כפל, ותשלומי כפל חוץ לבית דין ליכא. ופריק רישא וסיפא בבית דין מ[יהו] בשקפץ ונשבע [... ב]ין דין השביעוהו. שמע מינה מאן דקפץ ונשבע אינה שבועה. והא דגרסינן [ב]גיטין (לה, א) מודה רב בקופצת, לא כי נחשבה לה [כ]שבועה, אילא רב דלא האוי מגבי לה כתובה לארמלתא בקופצת מודה שמשביעה ומגבי לה כתובתה. והא דרב ליתה, דהא אמ' רב נחמן לפרושה טעמה דרב קא הוינא בה ולא סבירא לן כואתיה. מותיב רב המנונא השביע עליו

קמו א ב מיי' פ"ב מהל' טוען ונטען הלכה יא סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף כט וסעיף ל (ולהלן כרכ) [רכ אלפס כאן ובשבועות סוף פ"ז דף שיט]:

קמז ג מיי' פ"א מ אס הלכה ד סמג אס טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ח:

קמח ד מיי' פ"ז מהל' שבועות הלכה ט סמג לאוין רמח:

מוסף תוס'

א. לכן נראה דהשתא מקשה מהודה נמי. ר"פ. ב. דטוען טענת גנב. דמסיק [דאף] בשלא קפץ מחייב בכל, כיון דלא ידע השתא שינוייא דרבא לקמן. ר"פ. עי' פנ"י אר"פ בוותת תוס'. ג. אבל כפל דטוען טענת גנב ליתיה אלא בנשבע בב"ד בלא קפץ. ר"פ. ד. קודם שחייבוהו. ר"פ. וע"ע רפ"ו ד"ה הבעיא עליו.

מוסף רש"י

בפקדון. הכופר בפקדון אפילו על מקצת וכאו עדים והעידוהו, **פסול לעדות.** דמאי הוה ליה גבי פקדון לאמתמוני נשמיה, ושמע מאמר אבד ממנו ואשתמיט ליה עד דמשכח ליה, לקמן (ה:) מוקמינן בדאתו שהדי ואמרי הכא שעמא דידיה נקיט ליה (ב"מ ד.) ואפילו לא נשבע, דמשעה דכפר אימשיך ליה אממונא (שבועות מז:). **היכן** פקדוני. אמר לשומר חנם היכן שורי, אמר ליה אבד (שם מז:). **משלם את הקרן.** דאין כפל אלא בטענת גנב (לעיל סג.). הודה מעצמו. שלא כאו עדים (שבועות מז:). **משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' והשיב אשם גזלות, ואינו בא אלא על הודאת פיו, דאע"פ דלא כתב בהכא פרשה הודאה, כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם וגו' ותומש נמי אינו בא אלא אשם (לעיל סג.) כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ובא מרשעו ובא להתכפר, דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' (שבועות מז:). **לכל הנשבעין שבתורה.** כל הממוניין בשועה מן התורה, נשבעין ולא משלמין. כלומר לא מייתה תורה שבועה לשבע ולינול אלא הנתבע ישבע לתובע ולא ישלם (שבועות מז:). **הואיל ויכול לחזור ולהודות.** אחר כפירה, ממלא אבכל שבועה הוא כופרו ממון (שם לז:). **בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון.** פטור עצמו אבל אם הודה

ארבעה וחמשה פעמים בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין וכפר חייב על כל אחת ואחת. אמ' ר' שמעון מפני שיכול [לחזור ולהודות].

על ידי גניבה, שטען בגנב הימני ושומר חנם פטור מגניבה וקי"ל אם נשבע ואם עדים משלם כפל כגנב עצמו, אבל אם הודה אח"כ אין כאן כפל דמודה בקנס פטור, אבל חומש ואשם יש משום שבועת הפקדון (שם לז:). **משלם קרן וחומש ואשם.** משום שבועה, ואין כאן כפל דמודה בקנס פטור (לעיל סה.). **ואם משבאו עדים.** ותמייב בכפל, **הודה** (שם). **משלם תשלומי כפל.** משום עדים, **ואשם.** משום שבועה, אבל חומש לא משלם כדאמר לקמן ולפיכך לה מהאי קרא ומלם אותו בראשו ומחייבינו יוסף עליו, ממון המשתלם בראש מוסף חומש, ומאינו משתלם בראש, כגון זה שישלם עליו כפל, אין מוסיף חומש (שבועות לז:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו ליה צא תן לו. והשתא לריך להוסיף על הברייתא ולפרש הכי היכן שורי א"ל נגנב משביעך אני ואמר אמן ואח"כ בתו עדים ואמרו שיש בידו ועמד בדין וא"ל לא ותן לו ואח"כ טבחו והעדים מעידים אותו שאכלו משלם תשלומי כפל ואף ע"ג דהשתא לריך להוסיף על הברייתא ולפרש בדוחק ניחא ליה לגמרא לאוקמי הכי מלאוקמי כשאכלו ובלה

שור גרוא לו דוחק יותר:

אבל אכלו כשהוא גדול מאי הכי נמי דמשלם כו'. משמע אם נשבע ובאו עדים שאכלו משלם תשלומי כפל ותימה אמאי בעי שבועה מעיקרא כשאמר נגנב יהא נאמן במגו דאי בעי אמר החזרתיו לך כשהיה[פ] קטן יהא נמי נאמן לומר נגנב בלא שבועה וי"ל דהכא מיירי שטוען זה הקטן כשהגדיל נתתי לך פקדון כשהיה קטן ויודע אני שיש בידך עכשיו דהשתא לא שייך למימר [ג] מגו דהאכלתיו כשהיה קטן דא"כ הוה כפר במה שאמר ליה עדיין ישנה בידך ואין זה מגו כדאמר לקמן דאין מעיז פניו לומר להד"ס: **הא** לא אתי מכח בן דעת. ואליבא דרב אשי דאמר אין יכול להשביע בלא כל מה שהפקידו בקטנותו אפילו הפקדון בעין אבל לשיטת קמא יכול להשביעו כשהוא בעין:

עירוב

אי אמרת בשלמא נשבע כי אתו עדים מיחייב אמטו להכי מחייבינן ליה קרבן אשבועה בתרייתא הואיל ויכול לחזור ולהודות אלא אי אמרת כי אתו עדים פטור מי איכא מידי דאילו אתי סהדי ומסהדי ביה פטור ואנן ניקו ניחייביה קרבן אשבועה הואיל ויכול לחזור ולהודות השתא מיהת [ה] לא אודי: [ד]אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן [א]הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל מה גנב שהוא משלם כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב בפקדון כשהוא משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מה לגנב שכן משלם תשלומי כפל שלא בשבועה תאמר בטוען טענת גנב שאין משלם תשלומי כפל [ב]אלא בשבועה אמרי היקישא היא [ג]ואין משיבין על היקישא הניחא למ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למ"ד האי

אם ימצא הגנב ואם לא ימצא תרוייהו בטוען טענת גנב מאי איכא למימר אמרי גנב הגנב איתיביה רבי חייא בר אבא לר' יוחנן [ב]היכן שורי נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו [ד]שאכלו משלם תשלומי כפל והא הכא דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה וקתני משלם תשלומי כפל תשלומי כפל אין תשלומי ד' וה' לא הכא במאי עסקינן כגון שאכלו נבילה ולישני ליה כגון שאכלו טריפה כר"מ דאמר [ה]שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ולישני ליה בבן פקועה כר"מ דאמר [ו]בן פקועה טעון שחיטה ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו לו צא תן לו דהא אמר רבא [ז]צא תן לו טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב מאי טעמא כל כמה דלא פסיקא ליה מילתא אכתי גנב הוא אמרי וליטעמיך לישני ליה בשותף שטבח שלא מדעת חבירו אלא [ח]חדא מתרי ותלתא נקט [ט]ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל מאי טעמא דכתיב [1]על כל אבדה אשר יאמר איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא [2]כי יתן איש [3]אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא שנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן [4]נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל [1]עד האלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ואם איתא תיהוי נמי כאבידה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שאכלו כשהוא קטן אבל כשהוא גדול מאי הכי נמי דמשלם אי הכי אדתנא עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ליתני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד א"ל תני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד רב אשי אמר לא דמי אבידה קא אתיא מכח בן דעת והא לא אתיא מכח בן דעת ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת מאי טעמא דאמר קרא [5]כי הוא זה [א] ופליגא דר' חייא בר יוסף דאמר ר' חייא בר יוסף

עירוב

אי אמרת בשלמא נשבע כי אתו עדים. אחר שבועה קמייתא מחייב לשלומי קרנא אשתכח דאכתי ממונא הוא ולהכי מחייבינן ליה קרבן שבועה אשבועה שניה דמשום דאין שבועה חלה על שבועה לא תפטריה דהואיל ויכול לחזור ולהודות בין זו לזו נמצא דכל אחת שבועת כפירה בפני עצמה היא: **השתא מיהא הא לא אודי.** בין זו לזו ואשתכח דכפירת דבריס בעלמא הוא ולאו ממונא הוא גבייה שהרי אין יכול להוציאו בעדים: טוען טענת גנב אינו משלם כפל עד שישבע ואחר כך יבאו עדים כדילפינן במרובה[ו]: **היקישא הוא.** דאיתקש גנב וטוען טענת גנב דסמיכי קראי אהדדי[ז] אם ימצא הגנב הרי גנב ואם לא ימצא הגנב כמו שאמר אלא הוא עצמו גנבו היינו טוען טענת גנב ומצא שהוא גנבו: **אלא למאן דאמר.** בפרק מרובה (לעיל דף סג:): **סרוייהו בטוען טענת גנב.** דגנב עצמו נפקא לן מאם המצא[ח] בידו דכתיב בפרשה אחרתי[ט] היכי איתקוש: **גנב הגנב.** מרבוייא דה"א דאתרבאי בטוען טענת גנב [ילפינן לה כל דיני גנייבה לרבות] משלומי [י][כפל] וד' וה': **משלם תשלומי כפל.** לטוען טענת גנב: **ולישני ליה כגון שאכלו טריפה.** דאיכא ר"ש דפטר בהשומט ומצאת טריפה מתשלומי ד' וה' לעיל (דף ע.) ומשני רבי יוחנן כר"מ ס"ל דאמר שחיטה שאינה ראויה לאכילה טאיל ונשחטה כהלכתה שמה שחיטה: **ולישני ליה כגונב בן פקועה.** שנמצא במעי אמו ופקעה לאחר שחיטה והוציאוהו דאיכא למאן דמכשר ליה בלא שחיטה כפ' בהמה המקשה (חולין דף עד:) דתנן ר"ש שזורי אומר אפילו הוא בן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו: **כר"מ.** בשחיטת חולין [עד.] דתנן השומט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי כו': **ולישני ליה כגון שעמד בדין.** קודם לכן ואמר נגנב ונשבע ובאו עדים שגנבו הוא עצמו וחייבוהו ב"ד ואמרו לא תן לו קרן וכפל ואח"כ שחטו ואכלו[כ] (וחזר ונשבע עליו) דמשלם כפל אשבועה קמייתא ופטור מטביחה כדרבא כו': **בשותף שטבח.** שותפין שגנבו וטבחו האחד שלא מדעת חבירו אמרינן בפרק מרובה (לעיל ד' עח:) שפטור מד' וה' דמשה בקר אמר רחמנא[מ] ולא חמשה חצאי בקר[נ] והכא לא קריא לא קריא וטבחו כולו בחיובא דעל החצי של חבירו הוה טובח ומוכר אחר הגנב דפטור אבל לדעת חבירו משלמין שניהם דשלומו הוא ואמרינן תחתיו[ס] לרבות את השליח: **על כל אבדה.** וגו' ישלם שנים: **אין נתינה קטן כלום.** דכתיב אים פרט לקטן דאין נשבעין על טענת נתינתו ואין באין לידי כפל

על ידו דהכא כפל כתיב: **אין לי אלא כשנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן.** דאיכא למימר דהאי אים אהשתא קאי וה"ק כי יתן מי שהוא עכשיו אים בשעת טענה פרט לנתינת מי שהוא עדיין קטן אבל אי הוי עכשיו אים לא ממעט ליה: **נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין.** דפטור: **ת"ל יבא דבר שניהם.** איתקוש נתינה והעמדה בדין להדדי דבתרוייהו בעינן אים: **אהוי נמי לאבידה.** דליכא נתינה והוי טענה להשביע ולהתחייב כפל וכי תבעו כשהוא גדול ליחייביה לאחיך בשועה וכפילא אע"ג דנתינה ליכא: **שאלו.** בעל הבית לפקדון בעוד שהמפקיד קטן דלא ירד פקדון זה לתורת טענה מעולם אבל אבידה מכי מטא ליהיה דהאי איחייב ליה שהרי יש לה בעליס בני טענתא: **הכי נמי דמשלם.** דמשהגדיל קטן ועשה בר טענה נתחייב זה לבא עמו לדין ואע"ג דנתינה לא הואי: **דאמר קרא כי הוא זה.** היינו הוה במקצת וכפרשת טוען טענת גנב כתיב:

עירוב

עין משפט נר מצוה

קמט א ב מיי' פרק ד מהלכות גניבה הלכה ח סמג עשין עח טור"מ סי' שנב:

קנ ג מיי' פ"ה מהל' טוען ונטען הלכה י וס"ב מהל' שכירות הל' ז ועיין בהשגות ובמ"מ וס"ד מהל' גניבה הל' ט סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' לו סעיף ח:

קנא ד מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ט טור"מ סי' שנב:

מוסף רש"י

הטוען טענת גנב כו' משלם תשלומי ארבעה וחמשה. כגנב עצמו, דנפקא ליה מגנב הגנב (לעיל סג:). **היקישא הוא.** כיון דסמיכי להדדי הני קראי, איתקש גנב וטוען טענת גנב להדדי, מה גנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה אם טבח ומכר, אף טוען טענת גנב משלם ארבעה וחמשה, ואיכא דאמרי היקישא כדמפרש הואיל וגנב משלם כפל טוען טענת גנב משלם כפל, מה גנב טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, אף טוען טענת גנב טבח ומכר משלם ולאו מילתא היא, דהאי מה מצינו בגנב אם הוא ולא הקישא אלא סמיכות המקרקות קרי היקש (שם). ואין משיבין על היקישא. דאדם דן ק"ו מעצמו ואין אדם דן גזירה שוה והיקש מעצמו אא"כ למדה מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני (מנחות פב:). **שחיטה שאינה ראויה.** לאכילה (קדושין נח:). **דאמר בן פקועה טעון שחיטה.** דחדשים גרמי לטייה בהמה באפי נפשיה ולא איתרבאי מכל בהמה מתאכלו (חולין עד:). **צא תן לו.** שפסקו לו דינו בב"ד שליוו עליו לתת לו (ב"מ סז:). **הטוען טענת גנב באבידה.** מוקמ לאבידה שטוען נגנבה הימני לאחר שמצאתיה (לעיל סג:) לפטור עצמו על ידי גנב, שטוען נגנבה ממני האבידה שמצאתי, ומצאה שבידו הוא (לעיל נז:). **משלם תשלומי כפל.** כגנב עצמו דדרשינן בפרק מרובה (סג:) ואם לא ימצא הגנב, אם לא ימצא כמו שאמר אלא הוא עצמו גנבו, וכתיב בתריה ישלם שנים (לעיל נז:). **דכתיב על כל אבידה אשר יאמר.** וכטוען טענת גנב מוקמינן ליה לאחר קרא (לעיל סג:). **עד שיכפור במקצת יודה במקצת.** שאין מחייבין אותו שבועה אלא אם כן הודה במקצת ונשבע כמו כך וכך אני חייב לך והמותר נגנב ממני (שבועות כב ח).

תורה אור השלם

1. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיהת הא לא אודי: (ב) רש"י ד"ה תרוייהו וכו' המצא תמצא בידו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בשותף וכו' והבא לא קריא ומבהו בולו. לא ידעתי אמאי נקיט רש"י תרתי הא בטעם אחד סגי דכמפורש בפ' מרובה דף עח ע"ב ותוס' ד"ה אם אינה מ"ר:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' ופליגא דר' חייא בר יוסף. כלן נכשם אות ה' משימני עין משפט. מצאתי עליו מיי' פ"ב מהלכות שכירות הלכה ח וע"ש בהה"מ:

רבינו חננאל

אמ' ר' חייא בר אבה אמ' ר' יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת שנא' (שמות כב, ה) כי הוא זה. ופליגא עליה הא דר' חייה בר יוסף דאמ'

מסורת הש"ם

א) לעיל סב: סג:, ב) [לעיל סג: מנחות פב:], ג) לקמן קח: [ע"ש], ד) שבועות מט. [ע"ש] [עי' בשבועות שם בתוס' ד"ה והעדים], ה) [חולין פה.], ו) [שם עד.], ז) לעיל סח: [דומה לזה בב"מ טז: יח.], ח) [יומא עט: יומא מח: סוטה ח. זבחים יז: ל. לד: ממחות פט: כריתות ג:], ט) לעיל מ. סג., י) [לעיל סג:], כ) [שמות כב], ל) [שם], מ) רש"ל, נ) רש"ל מ"ז, ס) [שמות כא], ע) [שם], פ) ל"ל כשהיית. דבש תמר. וכן ל"ל לקמן, צ) עי' רש"ש,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עירוב פרשיות. פסוק שהוא מפרשה אחרת נתערב בזו שאינו מקומו דהאי כי הוא זה כאם כסף תלוה[ד] הוה ליה למכתביה דהתם קאי דאינו בהך פרשתא דפקדון בלא הודאה במקצת מחייב: **ומאי שנא מלוה.** דעקרינן לקרא מדוכתיה ומוקמינן ליה עלה: **דדרבה דאמר רבה.** אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה דאי לאו קושטא בהדיה לא הוה מצי למכפר ביה והיכא דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו: **אבל בפקדון.** דאין כאן טובה: **מעיז ומעיז.** הלכך אפי׳ כפר בכוליה רמיא רחמנא שבועה עליה: **דריכן**

[ד] עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב כי הוא זה [א]אמלוה הוא דכתיב ומאי שנא מלוה כדרבה [ב]דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי בעי דנכפריה והאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו ובכולי בעי דלודי ליה והאי דכפר ליה במקצת סבר אי מודינא ליה בכוליה תבע לי בכוליה אישתמיט לי מיהא השתא אדהוו לי זוזי ופרענא הלכך רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי אבל גבי פקדון מעיז ומעיז [ג]תני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין

בתרתי וסיפא בתלת משמע דלא מחייב שבועה אלא א״כ יש חדא דקמודה והתם כרבי חייא בר יוסף מדקאמר בתר הכי ולרמי בר חמא אלמא דלא מחייב רבי חייא בר יוסף בלא הודאה מקצת אלמא לא עקר לגמרי כי הוא זה מפקדון ועוד דבכמה משניות משמע דלא מתחייב בפקדון אלא במודה מקצת כי ההיא דשבועות (דף מג.) דסלע הלויתני עליו ושתים היה שוה וכן היא דמעורה בת עשרה ליטרין (שם) והיא דעשר גפנות טעונות מסרתי לך (שם דף מב:) [א] ובהנזקין (גיטין דף נח. ושם) גבי שני כיסין קשורים מנאת לי דמחייבינן מודה מקצת ופטרינן כופר הכל אע״ג שלא עשה לו שום טובה ובפרק שני דכתובות (דף יח. ושם) ובשבועת הדיינים (שבועות דף מג.) פטרינן מנה לאביך בידי והתלתיו פרס במגו דאי כופר הכל משום דבנגו מעיז ולפירוש הקונטרס אדרבה כופר הכל ה״ל לחיובי התם וכן בפ״ק דב״מ (דף ד:) בשמעתא דהילך גבי סלעין דגרין [ב] ומפרש ר״ת דה״ק דכי כתיב כי הוא זה אמלוה נמי הוא דכתיב דבעינן הודאה בהדי שבועה דכפירה והכי נמי בעינן הודאה בהדי שבועה דנאנסו אבל כפירה לא בעינן בההיא דנאנסו ובאותו ענין דקאי כי הוא זה אמלוה קאי נמי אפקדון וכי היכי דמלוה מחייב אשתי פרות לחוד אדא דהודאה ואדא דכפירה מחייב נמי אפקדון אשתי פרות אדא דהודאה ואדא דנאנסו אבל רבי חייא בר אבא ורמי בר חמא בעו שלא פרות אדא דהודאה ואדא דכפירה ואדא דנאנסו דכי הוא זה אפקדון דוקא כתיב ולא אמלוה והא דבעיא כפירה והודאה במלוה [ג] שמא במה מצינו ילפינן מפקדון אע״ג דלענין שלשה ומומחין לא ילפינן מלוה מפקדון במסכת סנהדרין (דף ג: ושם) למאן דלית ליה עירוב פרשיות לענין מודה מקצת מסתבר למילף טפי והוא הדין דבפקדון מחייב בכפירה והודאה לחוד אבל בנאנסו אבל כי הוא זה לא מחייב דהכי משמע ליה פשטיה דקרא לאגרוכי כי הוא זה בהדי נאנסו ולא נאנסו בהדי כי הוא זה אבל כופר הכל פטור לכ״ע בכל מקום אפילו במקום שיכול להעיד דגזירת הכתוב הוא כי הוא זה דוקא ולא כופר הכל והא דקאמר מ״ש מלוה מפרש ר״ת מאי טעמא דמלוה פירוש [מאי] טעמא דמודה מקצת מחייב ולא מהימן במגו דאי בעי כפר הכל והוי כי ההוא דסוף כל הנשבעין (שבועות דף מח:) גבי נשבעין שלא בטענה דקאמר מאי שנא הני ופירוש מאי טעמא דהני ומה שכתוב בספרים גבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי אבל בפקדון מעיז ומעיז לא גריס ליה רבינו תם וספרים ישנים ליתא והא דאמר בסוף המוכר את הבית (ב״מ דף ע:) גבי המפקיד אבל חביריו בשטר אילו אמר נאנסו לאו שבועה בעי דמשמע דנאנסו לחוד בלא הודאה כלל מחייב שבועה [ד] אור״ת דההיא שבועה דרבנן שנתקנה קודם שבועת היסת כי התם דפרק הכותב (כתובות דף פז:) הפוגמת כתובתה [ה] ואיתן דסבר רמי בר חמא שבועה דאורייתא ומסיק הודה לו והך פירכא ליתא אליבא דרב נחמן דמוקמת התם מתני׳ אליביה כשם שבועה ביניהם וריפא בתרתי וסיפא בתלת או ריפא בתלת וסיפא בארבע ויש כאן מה שטענו הודה לו אלא לרב הונא ורב יהודה פריך דליכא אלא הך דשאלה ושכירות ומשני ע״י גלגול דכדרכה מתה [ו] ההיא שבועה נמי מדרבנן [ז] דמדאורייתא לא מחייב כיון דאין כאן הודאה ומיהו בין לפ״ה ובין לפי׳ ר״ת קשה מהא דאמרינן בפ׳ כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) דאם שכרו בלא עדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ופריך אלא שבועה שומרים דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר להד״ס יכול לומר נאנסו והשתא לפירוש ר״ת אהיא קאי אי אההיא דהודאה קאי אי אמר לא היו דברים מעולם א״כ היה כופר הכל ואין זה מגו דאל״כ ליפרוך אכל מודה מקצת דליפטר במגו דאי בעי כופר הכל ואי אההיא דנאנסו קאי כי קאמר נמי להד״ס מחייב שבועה כיון דאיכא כפירה והודאה ולפי׳ הקונטרס נמי דליכא הודאה כי אמר אההיא דנאנסו נמי להד״ס בעי שבועה הא מחייב שבועה בפקדון אכופר הכל ואי הוה אמרינן דלרבי יוחנן ולרמי בר חמא לא מחייב אפקדון אכפירה והודאה בלא נאנסו הוה ניחא דפריך לה התם אבל לא יתכן כלל דע״כ על כפירה והודאה לחוד מחייב אפילו אפקדון כדמוכח במשניות טובה בההיא דסלע הלויתני ומנורה ועשר גפנים ואע״ג דמוקמינן מתניתין דהשואל בכמה פרות אע״ג דלא מתני במתני׳ הניחו לא מסתבר לאוקמי הכי וכן בהלוואה דילפינן מפקדון גבי סלעים דגרים ובשבועות גבי סלע הלויתיך ונראה כפירוש ריב״א דמפרש [ח] כי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב והלכך בפקדון נמי לא מוקמינן ליה אלא בטענה דשייכא במלוה דהיינו בכפירה והודאה אבל טענת נאנסו לא [ט] והכי קאמר מאי שנא טענה דשייכא במלוה מטענת נאנסו ומסיק כדרבה וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי כלומר בטענה השייכא במלוה כגון כפירה והודאה דאין מעיז פניו לכפור [י] במידי דידע בה חבריה [יא] אבל בפקדון כלומר טענה השייכא בפקדון כגון נאנסו אלא ידע ביה חבריה [יב] מעיז ומעיז ומחייב [יג] אלא הודאה דאם כופר הכל היה פטור במקצת נמי יפטר במגו דאי בעי כפר הכל ומיהו בטענות כפירה אפילו במקום שיכול להעיד פטור דגזירת הכתוב היא והשתא ניחא דהיא דכל הנשבעין דקאמר מתוך שיכול לומר להד״ס יכול לומר נאנסו אע״ג דאין זה מגו דגמרי דהאי חשוב העזה והאי לא חשוב דבהאי ידע ובהאי לא ידע מכל מקום מדמה ליה למגו דלעיל דהתם נמי לאו מגו הוא דניחא ליה למימר טפי שכרתיך ונתתי לך שכרך דחושבו טובה משום דטרוד בפועליו ולא כמשקר במזיד ממאי דנימא לא שכרתיך מעולם דליכא למיתלי בטרוד בפועליו [יד] והיא דח״ש (ב״מ דף ט.). גבי הנהו עיזי דאכלי חוטאי בהרדעא דיכול לטעון עד כדי דמיסם במגו שיכול לומר לקוחים הן בידי ובפ״ב דכתובות (דף ט) יח) גבי שדה זה של אביך היה ולקחתיו ממנו דאפילו טענו הכן שהיה של אביו אלא אין לו עדים מהימן לומר לקחתיו במגו שיכול לומר לא היה של אביך מעולם אע״ג דבהאי ידע ובהאי לא ידע לא דמי למידי דכפירה דלכפור ודאי אינו מעיז במידי דידע ביה חבריה והנהו דהתם לאו מידי דכפירה ניהו [טז] ומיהו היא דהשואל קשה לפירושו דמשמע דר׳ חייא ב״ר יוסף נמי בעי הודאה בהדי נאנסו דמוקי ריש״א בתרתי וסיפא בתלתא אם לא נאמר קוגיא דהתם לא כר׳ חייא בר אבא ולא כר׳ חייא ב״ר יוסף [טז] ואע״ת למאן דאמר שלא פרות ליפטריה במגו דאי בעי אמר נאנסו אהיא דכפירה וי״ל כגון דהיא דכפירה קמן ואע״ת דליפטריה במגו דאי בעי מודה בה ואהיא דטען דמתה בספיעה יכפור ובאידך נאנסה דהשתא ה״ל בההיא דמודה בה הילך ופטור משבועה לאו פירכא היא דאם הילך הוא א״כ ה״ל כופר הכל ואין אדם מעיז פניו נמי כגון דהיא דקיימא קמן עדיפא ואין רוצה להודות בה ואין להקשות יהא נאמן במגו דאי בעי אמר להד״ס נמי אהיא דנאנסו דברים כל הנשבעים (שבועות דף מה:) מתני׳ לה דאפקיד ליה בשטר: **חזקה אין אדם מעיז.** הכל מפורש בכמה מקומות:

עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב. פי׳ בקונט׳ דפסוק זה דכי הוא זה מפרשה אחרת דבואס כסף תלוה את עמי הוה ליה למיכתב דהתם קאי דאין בהך פרשתא דפקדון בלא הודאה במקצת נמי מחייב וטעמא דעקרינן ליה מדוכתא דמסיק וא״ש מלוה כדרבה דאין אדם מעיז פניו לכן כופר הכל פטור אבל בפקדון שלא עשה לו טובה מעיז ומעיז הלכך אפי׳ כופר הכל חייב וקשה דברים סנהדרין (דף ג: ושם) משמע דאפילו למ״ד עירוב פרשיות כתוב כאן לא עקרינן ליה לגמרי מפקדון לענין שלשה ומומחין ומיהו יש לתחות דלענין מודה מקצת דאיכא טעמא עקרינן ליה מפקדון לגמרי אבל לענין שלשה ומומחין דליכא טעמא קאי אתרוייהו אבל קשה דבפרק השואל (ב״מ דף נז:) גבי הא דמוקי מתניתין דהתם כשיש עסק שבועה ביניהם ומוקי ריש״א בתרתי וסיפא בתלת משמע דלא מחייב שבועה אלא א״כ יש חדא דקמודה והתם כרבי חייא בר יוסף מדקאמר בתר הכי ולרמי בר חמא דלא מחייב רבי חייא בר יוסף בלא הודאה מקצת אלמא לא עקר לגמרי כי הוא זה מפקדון ועוד דבכמה משניות משמע דלא מתחייב בפקדון אלא במודה מקצת כי ההיא דשבועות (דף מג.) דסלע הלויתני עליו ושתים היה שוה וכן היא דמעורה בת עשרה ליטרין (שם) והיא דעשר גפנות טעונות מסרתי לך (שם דף מב:) [א] ובהנזקין (גיטין דף נח. ושם) גבי שני כיסין קשורים מנאת לי דמחייבינן מודה מקצת ופטרינן כופר הכל אע״ג שלא עשה לו שום טובה ובפרק שני דכתובות (דף יח. ושם) ובשבועת הדיינים (שבועות דף מג.) פטרינן מנה לאביך בידי והתלתיו פרס במגו דאי בעי כופר הכל משום דבנגו מעיז ולפירוש הקונטרס אדרבה כופר הכל ה״ל לחיובי התם וכן בפ״ק דב״מ (דף ד:) בשמעתא דהילך גבי סלעין דגרין [ב] ומפרש ר״ת דה״ק דכי כתיב כי הוא זה אמלוה נמי הוא דכתיב דבעינן הודאה בהדי שבועה דכפירה והכי נמי בעינן הודאה בהדי שבועה דנאנסו אבל כפירה לא בעינן בההיא דנאנסו ובאותו ענין דקאי כי הוא זה אמלוה קאי נמי אפקדון וכי היכי דמלוה מחייב אשתי פרות לחוד אדא דהודאה ואדא דכפירה מחייב נמי אפקדון אשתי פרות אדא דהודאה ואדא דנאנסו אבל רבי חייא בר אבא ורמי בר חמא בעו שלא פרות אדא דהודאה ואדא דכפירה ואדא דנאנסו דכי הוא זה אפקדון דוקא כתיב ולא אמלוה והא דבעיא כפירה והודאה במלוה [ג] שמא במה מצינו ילפינן מפקדון אע״ג דלענין שלשה ומומחין לא ילפינן מלוה מפקדון במסכת סנהדרין (דף ג: ושם) למאן דלית ליה עירוב פרשיות לענין מודה מקצת מסתבר למילף טפי והוא הדין דבפקדון מחייב בכפירה והודאה לחוד בלא נאנסו אבל בנאנסו בלא כי הוא זה לא מחייב דהכי משמע ליה פשטיה דקרא לאגרוכי כי הוא זה בהדי נאנסו ולא נאנסו בהדי כי הוא זה אבל כופר הכל פטור לכ״ע בכל מקום אפילו במקום שיכול להעיד דגזירת הכתוב הוא כי הוא זה דוקא ולא כופר הכל והא דקאמר מ״ש מלוה מפרש ר״ת מאי טעמא דמלוה פירוש [מאי] טעמא דמודה מקצת מחייב ולא מהימן במגו דאי בעי כפר הכל והוי כי ההוא דסוף כל הנשבעין (שבועות דף מח:) גבי נשבעין שלא בטענה דקאמר מאי שנא הני ופירוש מאי טעמא דהני ומה שכתוב בספרים גבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי אבל בפקדון מעיז ומעיז לא גריס ליה רבינו תם וספרים ישנים ליתא והא דאמר בסוף המוכר את הבית (ב״מ דף ע:) גבי המפקיד אבל חביריו בשטר אילו אמר נאנסו לאו שבועה בעי דמשמע דנאנסו לחוד בלא הודאה כלל מחייב שבועה [ד] אור״ת דההיא שבועה דרבנן שנתקנה קודם שבועת היסת כי התם דפרק הכותב (כתובות דף פז:) הפוגמת כתובתה [ה] ואיתן דסבר רמי בר חמא שבועה דאורייתא ומסיק הודה לו והך פירכא ליתא אליבא דרב נחמן דמוקמת התם מתני׳ אליביה כשם שבועה ביניהם וריפא בתרתי וסיפא בתלת או ריפא בתלת וסיפא בארבע ויש כאן מה שטענו הודה לו אלא לרב הונא ורב יהודה פריך דליכא אלא הך דשאלה ושכירות ומשני ע״י גלגול דכדרכה מתה [ו] ההיא שבועה נמי מדרבנן [ז] דמדאורייתא לא מחייב כיון דאין כאן הודאה ומיהו בין לפ״ה ובין לפי׳ ר״ת קשה מהא דאמרינן בפ׳ כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) דאם שכרו בלא עדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ופריך אלא שבועה שומרים דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר להד״ס יכול לומר נאנסו והשתא לפירוש ר״ת אהיא קאי אי אההיא דהודאה קאי אי אמר לא היו דברים מעולם א״כ היה כופר הכל ואין זה מגו דאל״כ ליפרוך אכל מודה מקצת דליפטר במגו דאי בעי כופר הכל ואי אההיא דנאנסו קאי כי קאמר נמי להד״ס מחייב שבועה כיון דאיכא כפירה והודאה ולפי׳ הקונטרס נמי דליכא הודאה כי אמר אההיא דנאנסו נמי להד״ס בעי שבועה הא מחייב שבועה בפקדון אכופר הכל ואי הוה אמרינן דלרבי יוחנן ולרמי בר חמא לא מחייב אפקדון אכפירה והודאה בלא נאנסו הוה ניחא דפריך לה התם אבל לא יתכן כלל דע״כ על כפירה והודאה לחוד מחייב אפילו אפקדון כדמוכח במשניות טובה בההיא דסלע הלויתני ומנורה ועשר גפנים ואע״ג דמוקמינן מתניתין דהשואל בכמה פרות אע״ג דלא מתני במתני׳ הניחו לא מסתבר לאוקמי הכי וכן בהלוואה דילפינן מפקדון גבי סלעים דגרים ובשבועות גבי סלע הלויתיך ונראה כפירוש ריב״א דמפרש [ח] כי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב והלכך בפקדון נמי לא מוקמינן ליה אלא בטענה דשייכא במלוה דהיינו בכפירה והודאה אבל טענת נאנסו לא [ט] והכי קאמר מאי שנא טענה דשייכא במלוה מטענת נאנסו ומסיק כדרבה וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי כלומר בטענה השייכא במלוה כגון כפירה והודאה דאין מעיז פניו לכפור [י] במידי דידע בה חבריה [יא] אבל בפקדון כלומר טענה השייכא בפקדון כגון נאנסו אלא ידע ביה חבריה [יב] מעיז ומעיז ומחייב [יג] אלא הודאה דאם כופר הכל היה פטור במקצת נמי יפטר במגו דאי בעי כופר הכל ומיהו בטענות כפירה אפילו במקום שיכול להעיד פטור דגזירת הכתוב היא והשתא ניחא דהיא דכל הנשבעין דקאמר מתוך שיכול לומר להד״ס יכול לומר נאנסו אע״ג דאין זה מגו דגמרי דהאי חשוב העזה והאי לא חשוב דבהאי ידע ובהאי לא ידע מכל מקום מדמה ליה למגו דלעיל דהתם נמי לאו מגו הוא דניחא ליה למימר טפי שכרתיך ונתתי לך שכרך דחושבו טובה משום דטרוד בפועליו ולא כמשקר במזיד ממאי דנימא לא שכרתיך מעולם דליכא למיתלי בטרוד בפועליו [יד] והיא דח״ש (ב״מ דף ט.). גבי הנהו עיזי דאכלי חוטאי בהרדעא דיכול לטעון עד כדי דמיסם במגו שיכול לומר לקוחים הן בידי ובפ״ב דכתובות (דף ט) יח) גבי שדה זה של אביך היה ולקחתיו ממנו דאפילו טענו הכן שהיה של אביו אלא אין לו עדים מהימן לומר לקחתיו במגו שיכול לומר לא היה של אביך מעולם אע״ג דבהאי ידע ובהאי לא ידע לא דמי למידי דכפירה דלכפור ודאי אינו מעיז במידי דידע ביה חבריה והנהו דהתם לאו מידי דכפירה ניהו [טז] ומיהו היא דהשואל קשה לפירושו דמשמע דר׳ חייא ב״ר יוסף נמי בעי הודאה בהדי נאנסו דמוקי ריש״א בתרתי וסיפא בתלתא אם לא נאמר קוגיא דהתם לא כר׳ חייא בר אבא ולא כר׳ חייא ב״ר יוסף [טז] ואע״ת למאן דאמר שלא פרות ליפטריה במגו דאי בעי אמר נאנסו אהיא דכפירה וי״ל כגון דהיא דכפירה קמן ואע״ת דליפטריה במגו דאי בעי מודה בה ואהיא דטען דמתה בספיעה יכפור ובאידך נאנסה דהשתא ה״ל בההיא דמודה בה הילך ופטור משבועה לאו פירכא היא דאם הילך הוא א״כ ה״ל כופר הכל ואין אדם מעיז פניו נמי כגון דהיא דקיימא קמן עדיפא ואין רוצה להודות בה ואין להקשות יהא נאמן במגו דאי בעי אמר להד״ס נמי אהיא דנאנסו דברים כל הנשבעים (שבועות דף מה:) מתני׳ לה דאפקיד ליה בשטר: **חזקה אין אדם מעיז.** הכל מפורש בכמה מקומות:

מסורת הש״ס

ד) [סנהדרין ג:], שבועות מב: ב״מ ג. ה: כתובות יח. נזיקין נח:, ג) ב״מ ה: לח., ד) [שמות כב], ה) [ל״ל טו: ומבואר שם בתוס׳ ד״ה ומודה ר״מ],

תורה אור השלם

1. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

מוסף תוס׳

א. דמשמע דאיירי בפקדון. תוס׳ כתובות יח ע״ל ד״ה חזקה. ב. [ד]פטר ר״ע בלוה אומר ג׳ משום דמשיב אבידה דאי בעי אמר ב׳ והוי כופר הכל דהא דכתיב בשטר כהילך דמי, ופריך נמי מינה התם למד״א הילך חייב, אלמא כופר הכל פטור ואע״ג דיכול להעיז משום דמסייע ליה שטרא, דהא פטור במודה במקצת במיגו דאי בעי כפר הכל. תוס׳ גיטין נא ע״ב ד״ה מפני מה, ועי׳ מהרש״א מהרי״ט וכ״ש כאן. ג. [כד]שנינו בפרשת כל הנשבעין המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלוותיך עליו ושקל היה שוה וכו׳ שמע מינה במלוה נמי בעינן מודה במקצת ור׳ יוחנן נמי הוא דאמר הלכה כסתם משנה. רבינו יהונתן כיומ״ק, ע״ש. ד. ואין לומר לאו שבועה בעי שבועת היסת קאמר, דהיכי תיסק אדעתיה כו׳ דנאמן דקאמר כו׳ ליפטר אפי׳ משבועת היסת. תוס׳ ב״ב ע ע״ב ד״ה סוף סוף. ה. ועד אחד מעידה שהיא פרועה. תוס׳ ב״ב שם. ו. [ז]מאי משני כו׳, הא לפירוש ר״ת כיון דליכא הודאה לא מיחייב שבועה אפי׳ בטענת נאנסו. תוס׳ ב״מ נח ע״ל ד״ה משמתת. ז. דמדרבנן איכא שבועה בנאנסו בלא שום הודאה. תוס׳ ב״מ שם, ע״ש עוד. ח. דגם בפקדון כופר הכל פטור כשטוען להד״מ. והא דקאמר בשמעתין דכופר הכל חייב בפקדון היינו בשטוען טענת שומרים, נגנבו או נאנסו. וה״פ דשמעתין, ופליגא דר״ח בר יוסף פירוש הדקאמרת דגם בטענת נגנבה דהיא טענת שומרים בעינן הודאה במקצת, פליגא דר״ח בר יוסף [דאמר]. ר״פ. ט. דשתי גווני טענות אלו נתערבו בפרשה זו, והיינו עירוב פרשיות שאמר. לשנ״ל. י. הכל. ר״פ. יא. ולכך איכא למימר דכופר הכל פטור ומ״מ ליכא מיגו במודה במקצת. ר״פ. יב. דמנין הוא יודע אם נאנסו בביתו של זה אם לאו. ר״פ. יג. שבועה. ר״פ. יד. והשתא ניחא דפריך אדשמואל [דהתם] טפי, ולא פריך אמאי דאמרינן מיגו בכל התורה. תוס׳ שבועות מה ע״ב פוד״ה מתוך שיכול לומר להד״מ.

עין משפט נר מצוה

קנב א מיי׳ פ״ל מהל׳ טוען ונטען הל׳ ל סמג עשין סה טוש״ע ח״מ סי׳ פז סעיף ג:

מוסף רש״י

עירוב פרשיות כתוב כאן. שהפרשיות הכתובות בתלה המשפטים מעורבבות הן, שים מקרא כתוב בפרשה זו שאינו יכול לעמוד בה, אלא מפרשה אחרת הוא, כגון אשר יאמר כי הוא זה, דלפנין מיניה מודה במקצת הטענה ישבע כו׳, שכתב בסומר חנם, לאו בשומר חנם קאי, דשומרין אע״פ שלא הזו במקצת מיחייבין לשבע, והדואה מקצת הטענה אפרשה אשר כסף תלוה קאי, דהתם הוא דבעינן הודאה במקצת, ואי לא מודה כלום חזקה אם טענת הטובע אמת לא היה יכול זה לטעון פניו נגדו ויומר לא הלוותני, הלכך אפילו שבועה לא בעי, אבל בפקדון לליכא נמלות המפקיד מעיז פניו וכופר הכל ובעי שבועה (סנהדרין ב:). מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע. ולא משבו המשיב אבידה לפעמו שלא כפר בכולו (ב״מ ג.). חזקה אין אדם מעיז פניו. לכפור את הכל, הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בכוליה בעי דלכפריה כו׳ (גיטין נא:). ובכולי בעי דלודי ליה. וכי מימא לא נשבעים אשאלת, דמיגו דחשוב אממונא חשוב נמי אשבועתא, אממונא לא חשוב מדלא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי בפלגא בכוליה נמי בעי לודי והאי דלא אודי ליה לאו דעדעתא לאיגמליה, אלא אשתמוטי אישתמיט לחויי אשתא (שם) לפי שבלוטו היה מודה בכולו אלא שאין ביתו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה (ב״מ ג.).

רבינו חננאל

עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב. פירי׳, פרשיות הללו מעורבות הן וכי כתיב האי קרא אאם כסף תלוה את עמי את העני עמך אשר יאמר כי הוא שטענתה עלי זה הוא לא תהיה לו כנושה כאילו התם כתיב דהתם עניניה, ואמרינן ומאי שנא בין מלוה לפקדון, ופרקינן חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו כי נמצא משלם רעה תחת טובה תחת החסד שגמלו והלוהו ממונו כפר בו, אבל הפקדון שאינו כן מעיז ומעיז, לפיכך אע״פ שאינו מודה במקצת חייב. וקימא לן כר׳ חייא בר יוסף ודלא כר׳ חייא בר אבה אמ׳ ר׳ יוחנן.